

Mitt första bokstavspaket

Mitt första bokstavspaket är en serie redskap för den första läs- och skrivinläringen. Det innehåller fem datorprogram och laborativt material för elever som kommit olika långt i de förberedande stegen och med olika fysiska förutsättningar. Det finns anpassningar för elever med funktionshinder men också material som kan skrivas ut och användas för traditionella ord- och bildmatchningsövningar. En grundtanke med materialet är att det ska kunna användas av elever med varierande förutsättningar.

Datorprogram

- Mitt första bokstavsprogram
- Mitt första bokstavsprogram, special
- Min första bokstavskontakt
- Ordlab
- Skriv och lyssna

Bilder

- 370 bilder i bmp- och jpg-format, indelade i olika kategorier: aktiviteter, djur, fordon, hus, kläder, kroppen, kökssaker, lek

Bild- och ordkort i pdf-format för utskrift

- Rimord.pdf. Bilder och ord från Ordlab, "Rim" (36 bilder) och "Börjar på.." (36 bilder).
- Ordlab.pdf. Bilder och ord från Ordlab att bilda meningar med (28 bilder).
- Mfbild.pdf. Bilder från Mitt första bokstavsprogram, en bild för varje bokstav i alfabetet.
- Mfgemen.pdf. Alfabetets små bokstäver.
- Mfversal.pdf. Alfabetets stora bokstäver.
- Skrivord.pdf. 58 ord från Skriv och lyssna.
- Bokstavsbilder.pdf. 345 fotografiska bilder på 16 sidor.

Ordlistor till Skriv och lyssna:

- Ord som talas.doc. En lista i alfabetsordning av de 345 ord som uttalas av Skriv och lyssna.
- Ordlistor.doc. De ord som finns i ordlistorna inne i Skriv och lyssna.
- Ordkort.doc. Fem sidor med ord för utskrift.

(En styrplatta är en tryckkänslig platta som används som ersättning för tangentbordet.)

- **För Flexiboard:** ett set med 5 överlägg för Mitt första bokstavsprogram och 4 för Skriv och lyssna.

Överlägg för styrplatta:

jag	de	är	se	en	apa	bil	mat
du	min	har	ta	ett	ko	cykel	bär
han	din	ser	ha	och	mus	tåg	jos
hon	vår	tar	äta	inte	katt	båt	mjölk
den	er	får	åka	på	häst	bok	bröd
det	apan	kan	bära	glad	kanin	läda	ost
vi	hästen	vill	rida	fin	.	?	
ni	hunden	ska	filma	sur			

- **För Intercept Winmax:**

5 överlägg för Mitt första bokstavsprogram: Mfbild.tdo, Mfgemen.tdo, Mford.tdo, Mfversal.tdo och Mfversge.tdo.
4 överlägg för Skriv och lyssna: Mfordsol.tdo, Solord.tdo, Ordlabsl.tdo och Stavelse.tdo.

Innehåll

Program:

- Mitt första bokstavsprogram
- Mitt första bokstavsprogram, special
- Min första bokstavskontakt
- Ordlab
- Skriv och lyssna

Laborativt material:

- Bilder
- Bild- och ordkort i pdf-format
- Ordlistor

Överlägg för styrplatta

Mitt första bokstavsprogram

I **Mitt första bokstavsprogram** får man lära sig hur bokstäverna ser ut och hur de låter.

Programmet består av två delar: en utforskande del och en övningsdel. På olika sätt övar man att hitta bokstäverna på tangentbordet och koppla ihop dem med rätt bild och ljud.

- * Man kan välja om man vill hålla på med stora bokstäver (versaler) eller små (gemener).

- * Det finns en fotografisk bild för varje bokstav.

- * Till varje bild finns ett inspelat ord och en vers.

- * I en del av programmet kan man skriva ord och höra bokstäverna ljudas medan man skriver.

Med **Mitt första bokstavsprogram** följer en bildkarta i Pdf-format med fotografier från A till Ö och två ark i Pdf-format med stora och små bokstäver. Dessa kan skrivas ut och fungera som överlägg till styrplatta eller användas för att tillverka memoryspel eller annat laborativt material.

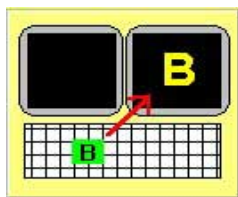
Handledning

Starta **Mitt första bokstavsprogram** genom att klicka på ikonen i Programhanteraren i Windows. Tryck mellanslag när programmet startat, för att komma till menyn.

Menyn består av åtta olika knappar. Klicka på knappen som visar den övning du vill starta. Istället för musen kan man använda mellanslag och Enter på tangentbordet. Flytta ramen till önskad knapp med hjälp av mellanslagstangenten, välj sedan med Enter.

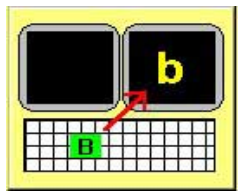
Utforska

Den första delen av Mitt första Bokstavsprogram låter dig utforska tangentbordet på olika sätt.

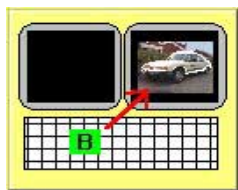
Tryck på en bokstav på tangentbordet. Se den på skärmen och hör den ljudas.

Tryck på en ny tangent. Då försvinner den gamla och du får höra och se den nya bokstaven. När du har valt den här knappen, visas bokstäverna på skärmen som versaler.

Tryck på en bokstav på tangentbordet. Se den på skärmen och hör den ljudas.

Tryck på en ny tangent. Då försvinner den gamla och du får höra och se den nya bokstaven. När du har valt den här knappen, visas bokstäverna på skärmen som gemener.

Tryck på en bokstav på tangentbordet. Se en bild som börjar på den bokstaven och hör ordet sägas.

Klicka på bilden eller tryck på Enter för att lyssna på en vers. Tryck på en ny tangent så får du en ny bild och en ny vers.

Skriv bokstäver och ord från tangentbordet och hör dem ljudas. Mellanslagstangenten ger mel-

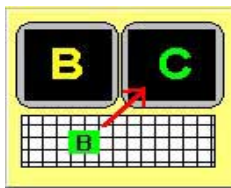
lanrum mellan orden och Enter ger ny rad. Tryck på Caps Lock för att växla mellan små och stora bokstäver. Tab-tangenten (till vänster om Q) låter dig få höra de 30 första bokstäverna i texten du har skrivit. Sudda hela texten med Delete eller en bokstav i taget med BackSpace.

Skriv ut texten genom att trycka på siffran 0.

Jag har en kanin.
Den är söt.

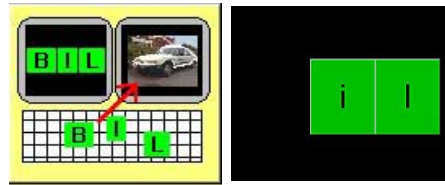
Öva

Den andra delen av Mitt första Bokstavsprogram låter dig öva på att hitta bokstäverna på tangentbordet.

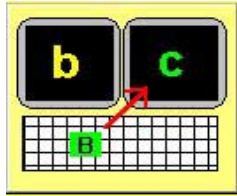

Se en bokstav på skärmen och hitta den på tangentbordet. När du trycker och släpper upp rätt tangent, får du

höra den ljudas och försvinna. Sedan kommer det fram en ny bokstav på skärmen. När du har valt den här knappen, visas bokstäverna på skärmen som versaler.

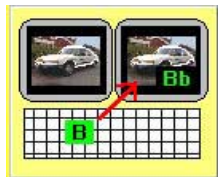

Se en bokstav på skärmen och hitta den på tangentbordet. När du trycker och släpper upp rätt tangent, får du höra den ljudas och försvinna. Sedan kommer det fram en ny bokstav på skärmen. När du har valt den här knappen, visas bokstäverna på skärmen som gemener.

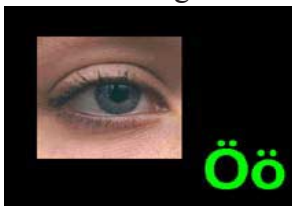
Se några bokstäver på skärmen. Hitta dem på tangentbordet, hör dem ljudas och se dem försvinna. När alla är borta ser du en bild på det ord de bildar och hör det sägas. Tryck mellanslag eller Enter för nya bokstäver.

Se en bild på skärmen. Klicka på den om du vill höra ordet. Tryck på den bokstav som ordet börjar på, se den på skärmen och hör den ljudas. Tryck mellanslag eller Enter för ny bild. Enter ger dig bilderna i slumpvis ordning, medan mellanslag ger dig dem i bokstavsordning

Se en bild på skärmen. Klicka på den om du vill höra ordet. Tryck på den bokstav som ordet börjar på, se den på skärmen och hör den ljudas. Tryck mellanslag eller Enter för ny bild. Enter ger dig bilderna i slumpvis ordning, medan mellanslag ger dig dem i bokstavsordning

Se en bild på skärmen. Klicka på den om du vill höra ordet. Tryck på den bokstav som ordet börjar på, se den på skärmen och hör den ljudas. Tryck mellanslag eller Enter för ny bild. Enter ger dig bilderna i slumpvis ordning, medan mellanslag ger dig dem i bokstavsordning

Mitt första bokstavsprogram, specialversion

För de barn som istället för tangentbord eller styrplatta behöver använda mus, pekskärm eller 2-3 tangenter/kontakter finns det nu en specialversion av Mitt första bokstavsprogram. Den innehåller samma ord och i stort sett samma uppgifter som den vanliga versionen av programmet, men istället för att trycka på tangentbordet väljer man en bokstav på skärmen.

Styrsätt

När programmet startar kan man välja att klicka på knappen "Visa ram" på menysidan. Då kan man flytta sig mellan bokstäverna på skärmen genom att flytta en ram med mellanslagstangenten. När ramen är runt den bokstav man vill välja trycker man på Enter. Finns det en bild på skärmen kan man lyssna på ett ord eller en vers som hör till bilden genom att trycka på uppåtpil-tangenten.

Vill man använda yttre kontakter istället för tangentbordet kopplar man in dessa genom en dosa som kopplas mellan datorn och tangentbordet, t.ex. Bläckfisklådan eller SymbiKeys.

För att ta bort ramen och istället klicka/trycka direkt på skärmen väljer man "Göm ram" från menysidan. (Knappen växlar mellan "Visa ram" och "Göm ram", beroende på om ramen är synlig eller inte). Man kan dock använda musen även om ramen är synlig och man kan också välja bokstäverna från tangentbordet istället för från skärmen.

Genom att trycka Escape kommer man tillbaka till menyn och kan välja en ny övning. Man avslutar programmet genom att trycka Escape från menysidan och svara ja på frågan om man vill avsluta.

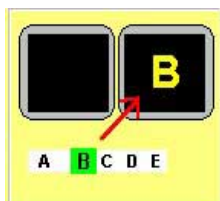
Handledning

Starta Mitt första bokstavsprogram, specialversion genom att klicka på ikonen i Programhanteraren i Windows. Tryck mellanslag när programmet startat, för att komma till menyn.

Menyn består av åtta olika knappar. Klicka på knappen som visar den övning du vill starta. Istället

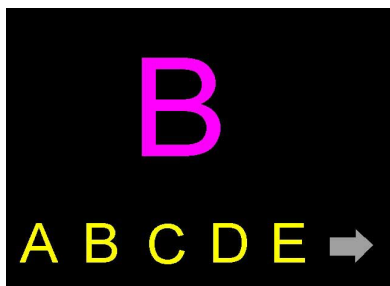
för musen kan man använda mellanslag och Enter på tangentbordet. Flytta ramen till önskad knapp med hjälp av mellanslagstangenten, välj sedan med Enter.

Utforska

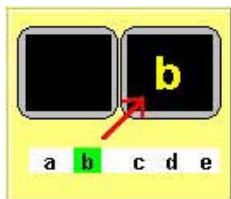

På skärmen syns fem bokstäver och en pil. När man väljer en bokstav från skärmen kommer

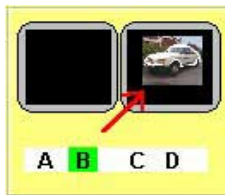
det fram en större, likadan bokstav och man får höra den ljudas. Väljer

man en ny bokstav försvinner den gamla och man får höra och se den nya bokstaven. Genom att välja pilen får man fram fem nya bokstäver.

När man väljer det här alternativet, visas bokstäverna på skärmen som gemener.

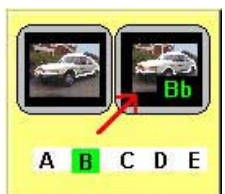

Välj en bokstav från skärmen. Det kommer då fram en bild som börjar på den bokstaven

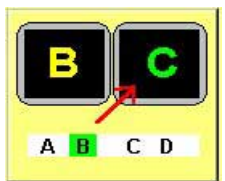
och man får höra ordet sägas.

Klickar man på bilden eller trycker på uppåtpil, så får man höra en vers som hör till bilden.

Öva

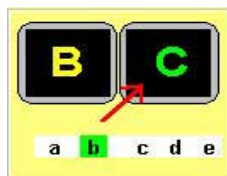

På skärmen syns en bild och under den fem bokstäver. Klickar man på bilden eller trycker på uppåtpil får man höra bilden benämnas. Väljer man den bokstav som ordet börjar på får man se det skrivet tillsammans med bilden. Bokstäverna försvinner från skärmen och man får möjlighet att gå till nästa bild.

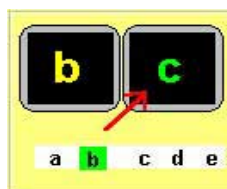

Se en bokstav mitt på skärmen och hitta den bland de fem mindre bokstäver

som finns undertill. När man väljer rätt bokstav får man höra den ljudas. Bokstaven försvinner och det kommer fram en ny.

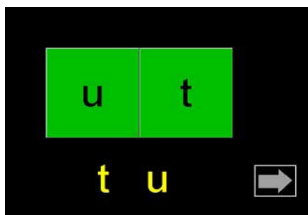
När man väljer det här alternativet är den stora bokstaven mitt på skärmen en versal och de fem små är gemener.

När man väljer det här alternativet är alla bokstäverna gemener.

Mitt på bilen finns några bokstavs-kort som tillsammans bildar ett ord. Undertill finns de bokstäver som ingår i ordet. Uppgiften är att välja dessa bokstäver i rätt ordning. När man gjort det får man höra och se en bild för det ord som man "skrivit".

Min första bokstavskontakt

Min första bokstavskontakt är gjort för barn som börjat intressera sig för bokstäver, men som inte kan använda ett vanligt eller anpassat tangentbord.

Programmet innehåller bilder och ljud från "Mitt första bokstavsprogram". Min första bokstavskontakt innehåller 3 olika övningar

1. En bokstav i taget.

När man trycker på kontakten dyker en bokstav upp på skärmen, samtidigt som den ljudas. Nästa gång man trycker kommer samma bokstav fram på ett nytt ställe och i en ny färg. Det kommer omväxlande versaler och gemener. Till slut kommer det fram ett bild för ett ord som börjar på den aktuella bokstaven och man får höra en vers som handlar om bilden.

2. Bokstäver som bildar ett ord

En bokstav i taget kommer fram och ljudas, från vänster till höger längst ner på skärmen. När bokstäverna

bildar ett ord kommer det fram en bild och man får höra ordet benämnas.

3. Räkna föremål

Ett eller flera föremål kommer fram på skärmen och till sist en siffra som visar hur många det är. Från 1 till 10.

Styrsätt

1. Man kan trycka fram en bokstav eller bild i taget med mellanslag. När man kommit till den sista bilden/siffran och då trycker på mellanslag, försvinner allt som finns på skärmen och man börjar om från början med samma bokstav/siffra. När man vill gå till nästa bokstav eller siffra trycker man på Enter.

2. Man kan trycka fram bokstäverna/bilderna genom att hålla nere höger piltangent. Så länge man håller nere tangenten, fortsätter det att komma fram nya bokstäver/bilder tills alla kommit fram. När man släpper tangenten försvinner allt som är på skärmen. Trycker man på kontakten igen börjar man om från början med samma bokstav/siffra. När man vill gå till nästa bokstav eller siffra trycker man på Enter. Istället för Enter och mellanslag /högerpil kan man använda kontakter som ansluts till dator med hjälp av en anslutningsbox, t.ex. "Bläckfisken" eller "SymbiKey". Det är viktigt att anslutningsboxen tillåter den kontakt som ersätter högerpilen att repetera tangentryckningen.

3. Man kan styra programmet med vänster musklick. För varje klick kommer det fram en ny bokstav/bild. När allt som hör till en viss bokstav/siffra kommit fram, leder nästa klick vidare till nästa bokstav eller siffra. Man kan också använda pekskärm eller en kontakt som ersätter musklicket och som ansluts till datorn via en anslutningsbox (gäller Windows 95/98) eller via en anpassad mus.

Ordlab

apan

läser

en bok

I Ordlab laborerar man med meningar och ord och övar språklig medvetenhet på ord-, stavelse- och fonemnivå. Programmet består av fyra delar där man kan bygga meningar av färdiga ord, bygga ord av stavelser, hitta ord som rimmar och hitta ord som börjar på samma ljud.

Det finns inspelat tal till alla programmens delar. I alla delprogrammen kan man välja att skriva ut de ord och meningar man skapar. Ordlab styrs med mus eller två tangenter.

Programbeskrivning

Ordlab består av fyra delprogram. Man väljer delprogram från menyn genom att klicka i önskad ruta eller genom att styra en markeringsram till rutan med Mellanslagstangenten och bekräfta med Enter.

Hela programmet kan styras med dessa två tangenter.

Från menyn kan man också göra inställningar i programmet. Man kan välja bakgrundsfärg, om det ska finnas ett skrivfält på sidorna och om texten ska visas i knapparna till delprogrammen Rim och Börjar på.. Inställningarna sparas inte när man avslutar programmet. Grundinställningen är att det finns ett skrivfält i alla delprogrammen och att texten är dold i Rim och Börjar på..

Ordlab avslutas när man klickar på Stopp-knappen på menyn. Man kan alltid komma tillbaka till menyn genom trycka på Escape-tangenten eller på den menyknapp som finns längst ner på övningssidorna.

Meningar

I delprogrammet Meningar ska man bilda meningar av två eller tre ord. Ordningsföljden på orden är fast, men man väljer mellan olika ord inom varje grupp (subjekt, predikat, objekt).

Det finns två varianter: A) Orden står skrivna i rektangulära fält och man kan välja att ha ett skrivfält på sidan.

B) Meningsstrukturen förstärks med form och färg: röd fyrkant, blå trekant, röd cirkel. (Bygger på Iréne Johanssons läsprogram som hon utvecklat med tanke på barn med Downs syndrom.)

A. Mitt på sidan finns två eller tre ordknappar. Klickar man på en knapp kommer det fram en bild, knappen får en text som hör ihop med bilden och man får höra ordet sägas, t.ex. “apan”. Nästa gång man klickar på knappen kommer det fram en ny bild och ett nytt ord, t.ex. “Eva”. Till varje knapp hör 8-11 bilder och ord. När man klickat på alla knapparna har man 2 eller 3 bilder och ord som tillsam-

mans bildar en mening.

Längst ner på sidan finns en rad med ikoner. Klickar man på örat får man höra meningen man har skapat, t.ex. “Eva ritar en apa.”

Om man har valt att ha ett skrivfält på sidan, finns det också ikoner i form av en penna, ett suddgummi och en skrivare. Klickar man på pennan skrivs den aktuella meningen i skrivfältet. Alla meningar man “skriver” står kvar i skrivfältet tills man suddar ut dem genom att klicka på suddgummit eller tills man lämnar övningen. Med bläddringslisten, till höger i skrivfältet, kan man titta på tidigare meningar eller gömma den man nyss skrivit.

Man skriver ut all text i skrivfältet genom att klicka på skrivaren. På det sättet kan man spara de meningar man skapar. För vissa användare kan det vara ett första steg att lära sig “läsa” de meningar man själv har skapat.

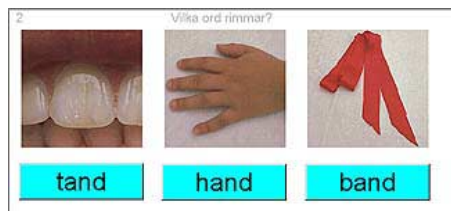

B. Med den här varianten försärks meningsstrukturen av färg och

form, men man kan inte "skriva" eller skriva ut texten.

Med pilknappen kommer man tillbaka till menyn.

Rim

Delprogrammet Rim ser ut på samma sätt som Meningar, men nu är uppgiften en annan. Man ska bläddra fram tre bilder/ord som rimmar. Man får höra varje ord när bilden bläddras fram, men man kan också lyssna på alla orden genom att klicka på örat. Klickar man på örat när man har tre ord som rimmar, blir det en grön ram runt bilderna, som stannar kvar tills man bläddrar fram en ny bild. Man kan välja att inte se orden skrivna, så att uppgiften blir helt och hållet auditiv.

Börjar på...

Här är uppgiften att hitta tre ord som börjar på samma ljud. Uppgif-

ten fungerar för övrigt likadant som Rim. Man kan ha texten dold eller synlig, kan få orden skrivna i skrivfältet och jämföra dem där och man kan skriva ut texten på skrivare.

Ord

Här ska man bygga ord av två stavelser. Man klickar på vilken man vill av de två knapparna och får höra en ny stavelse och se den skriven.

När man har klickat fram två stavelser, kan man lyssna på hur de låter tillsammans genom att klicka på örat. Bildar stavelserna ett ord, får man höra ordet sägas och det kommer fram en bild som illustrerar ordet.

En del ord är svåra att illustrera och för dem kommer det fram en clown som bekräftelse istället. Bildar stavelserna inget ord, kommer det fram en bild med texten "Jag kan inget sådant ord.". De riktiga ord som bildas kan skrivas i skrivfältet och skrivas ut på skrivare. Programmet använder de skrivarinställningar som gjorts i Windows kontrollpanel.

Skriv och lyssna

Skriv och lyssna är ett mycket enkelt ordbehandlingsprogram, där varje bokstav ljudas när man skriver den från tangentbordet. Skriver man ett av de 345 ord som finns kopplade till programmet får man höra ordet uttalas.

I grundinställningen av programmet finns det en rad med 8 knappar högst upp på skärmen. Under skrivytan finns det 10 listboxar med ord. Alla ord som finns i de listorna kan uttalas av Skriv och lyssna.

Funktioner

Det finns två lägen för att skriva: låst läge och öppet läge.

Programmet startar i låst läge. I låst läge får man höra bokstäverna ljudas när man skriver, men det finns begränsade redigeringsfunk-

tioner.

I öppet läge ljudas inte bokstäverna, men det finns fler redigeringsfunktioner. Man kan när som helst växla mellan lägena med hjälp av låsknappen.

När låsknappen har formen av en nyckel är läget låst. Man växlar till öppet läge genom att klicka på nyckeln. Låsknappen får då formen av ett öppet hänglås och det kommer fram en meny högst upp på skärmen.

När låsknappen har formen av ett öppet hänglås är läget öppet. Man växlar till stängt läge genom att klicka på knappen. Låsknappen får då formen av en nyckel och menyraden försvinner.

Att skriva i låst läge

Man skriver bokstäver från tangentbordet. När man skriver en bokstav ljudas den. När man trycker mellanslag efter ordet uttalas ordet, men bara om det finns med bland de 345 ord som är kopplade till programmet. När man skriver punkt, komma eller frågetecken efter ordet, uttalas ordet om det finns med bland de 345.

Stor bokstav: För att få stor bokstav trycker man på CapsLock-tangenten. Då blir alla bokstäver stora. För att få små bokstäver igen tycker man en gång till på CapsLock.

Redigera:

Ta bort sista: Man suddar bort den sist skrivna bokstaven genom att klicka på knappen "backsteg" eller genom att trycka på backstegtangenten på tangentbordet.

Sudda allt: Man tar bort allt som finns i skrivfältet genom att klicka på knappen "sudda allt", eller genom att trycka på delete-tangenten.

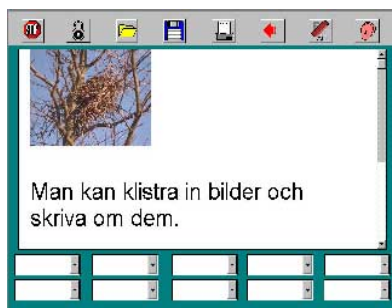
Lyssna på allt: När man klickar på lyssna-knappen läser programmet upp alla ord man har skrivit som finns med i

programmets ordlista. Ord som inte finns med i listan hoppas över och programmet fortsätter med nästa ord. Obs! Endast ord som föregås och följs av ett mellanslag läses upp.

Att skriva i öppet läge

I öppet läge finns det en markör i skrivfältet och det finns funktioner som i ett vanligt ordbehandlingsprogram. Man kan flytta markören med piltangenterna eller genom klicka med musen i dokumentet. När man skriver ljudas inte bokstäverna och orden uttalas inte när man skriver mellanslag, komma, punkt eller frågetecken.

Redigera: Man kan klippa ut, kopiera och klistra in text. Detta gör man genom att välja dessa funktioner i menyn, eller genom att trycka Ctrl+C för att kopiera, Ctrl+X för att klippa ut, eller Ctrl+V för att klistra in.

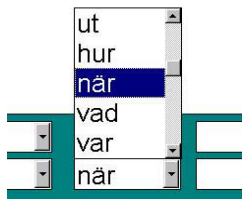
Man kan också klistra in bilder i dokumentet. Man öppnar då en bild i ett bildhanteringsprogram, t.ex.

Paint, markerar bilden eller en del av den och väljer Kopiera i det programmet. Man växlar sedan till Skriv och lyssna, klickar på den plats i dokumentet där bilden ska klistras in och väljer Klistra in från menyn, eller trycker Ctrl+V. Bilden klistras då in i dokumentet.

Lyssna: Med hjälp av lyssna-knappen kan man lyssna på markerad text. Man markerar ett eller flera ord med musen och klickar på knappen. Finns orden med i programmets ordlista uttalas de. Man kan också lyssna på text genom att trycka på Ctrl+H för att höra senast skrivna ord, och genom att trycka Ctrl+L för att lyssna på alla orden. Dessa funktioner kan man också välja från menyn.

Ordlistor

Under skrivfältet finns det listboxar med ord som kan uttalas av programmet. Man klickar i en ruta och kan sedan bläddra mellan orden med hjälp av bläddringslisten, eller genom att flytta sig upp och ner mellan orden med hjälp av piltangenterna. När man valt ett ord syns det i rutan. Orden är indelade i kategorier. De

första innehåller personer, namn, pronomen och djur och kan fungera som subjekt. Några listor innehåller verb, en lista innehåller adjektiv och småord och andra listor innehåller substantiv, bl.a. djur, mat, och substantiv på 2-3 resp. 4-5 bokstäver.

Menyfunktioner

När programmet är i öppet läge finns det en menyrad högst upp. Man kan välja kommandona direkt i menyn eller skriva det kortkommando som står bredvid vissa av funktionerna.

Under **Arkiv** finns följande kommandon:

Arkiv	Redigera	Text
Öppna...	Ctrl+O	
Spara		
Spara som...	Ctrl+S	
Skriv ut	Ctrl+P	
Avsluta	Alt+F4	

Öppna. Med detta kommando kan man öppna ett sparat Skriv och lyssna-dokument med sina

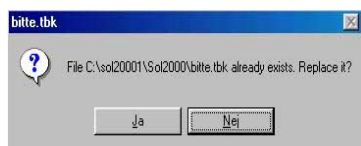
inställningar. Istället för menyn kan man använda öppna-knappen som finns ovanför skrivfältet.

Spara. Väljer man detta kommando sparas det öppna Skriv och lyssna-dokumentet. Både text och alla inställningar sparas och ersätter tidigare inställningar. Har man inte öppnat någon sparad inställning sparas text och inställningar direkt

i filen skrivoch.exe. Det betyder att nästa gång man öppnar programmet öppnas det med de sparade inställningarna och den eventuella text man hade skrivit innan man sparade. Har man öppnat en annan fil innan man väljer Spara, t.ex. mintext.tbk, sparas inställningarna i denna.

Spara som. Väljer man detta kommando kommer det fram en dialogruta där man kan skriva in ett namn för den fil som man vill spara. Filen får filtillägget .tbk. Skriver man ett namn på en redan existerande fil kommer det fram en dialogruta som frågar om man vill ersätta den existerande filen:

Svarar man Ja ersätts filen på samma sätt som om man hade valt kommandot Spara.

Svarar man Nej får man en ny möjlighet att skriva in ett annat namn.

Istället för att välja Spara som i menyn, kan man använda spara-knappen som finns ovanför skrivfältet.

Skriv ut. Text och eventuella bilder skickas direkt till skrivaren och

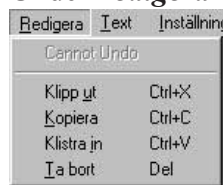
skrivs ut. Även om man har valt andra färger för text och bakgrund skrivs texten ut svart mot vit bakgrund. De allmänna inställningar som man har gjort för skrivaren gäller. Vill man ändra inställningar gör man det under Inställningar, Skrivare från startmenyn. Istället för att välja Skriv ut i menyn, kan man använda skriv ut-knappen som finns ovanför skrivfältet.

Avsluta. När man väljer Avsluta från menyn kommer det fram en dialogruta som frågar om man vill avsluta. Svarar man Ja, avslutas programmet. Svarar man Nej, kan man fortsätta använda programmet. När programmet avslutas sparas inga inställningar och man får heller ingen fråga om man vill spara. Detta måste man göra innan man väljer Avsluta. Istället för att välja Avsluta i menyn, kan man använda avsluta-knappen som finns ovanför skrivfältet.

Under **Redigera** finns följande kommandon:

Klipp ut. Med den kan man klippa ut markerad text eller bild. Den

placeras då på klippbordet och kan klistras in på annan plats i Skriv

och lyssna-dokumentet eller i ett annat program, t.ex. Wordpad.

Kopiera. Man kan kopiera markerad text eller bild. Den placeras då på klippbordet och kan klistras in på annan plats i Skriv och lyssna-dokumentet eller i ett annat program, t.ex. Wordpad.

Klistra in. Det som finns på klippbordet klistras in i Skriv och lyssna, det kan gälla text och/eller bild.

Ta bort. Det som är markerat tas bort. Det finns inte kvar på klippbordet och kan inte klistras in igen i dokumentet.

Under **Text** finns följande kommandon:

Normal. Ger markerad text Normal stil.

Fet. Gör markerad text fet.

Kursiv. Gör markerad text kursiv.

Understruken. Gör markerad text understruken.

Hör sista ordet. Spelar ljudfilen för det sista ordet, om detta finns i programmets ordlista.

Lyssna på allt. Spelar upp ljudfil-

erna för alla de ord i dokumentet som finns i programmets ordlista.

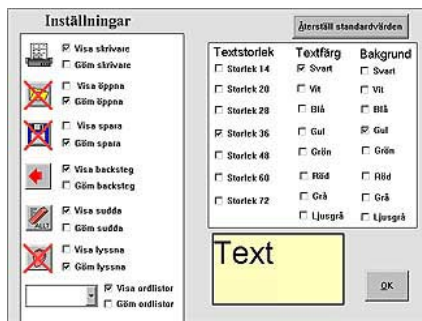
Under **Inställningar** finns följande kommandon:

Färg på/av. Här väljer man om det ska vara färg i ordlistorna

under skrivytan. När alternativet är markerat färgas listboxarna för subjekt/personer blå, verb blir röda, adjektiv och småord blir gröna och substantiv blir gula. Kryssar man bort alternativet blir alla listbox-arna vita.

Inställningar. När man väljer Inställningar kommer följande dialogruta fram:

Här väljer man vilka knappar som ska finnas i knappraden ovanför skrivfältet. Det går att välja bort alla utom Avsluta-knappen och Öppna/lås-knappen.

Man kan också välja om man vill ha ordlistor under skrivfältet, storlek och färg på texten samt färg på

bakgrunden.

Väljer man Återställ standardvärden visas alla knapparna i knappfältet, ordlistorna visas, texten visas svart mot vit bakgrund, textstorlek 28.

Så här kan det se ut om man väljer minimalt med knappar i knappraden, inga ordlistor och mycket stor text i skrivfältet:

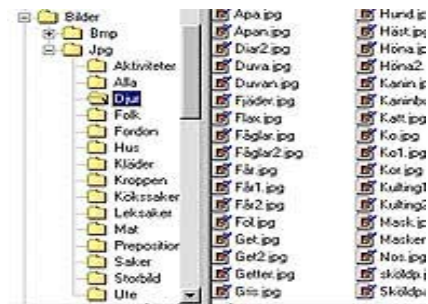
Göm menyn. Med det här kommandot göms menyn och Skriv och lyssna går tillbaka till låst läge. Samma funktion som när man klickar på lås-knappen.

Laborativt material

I Mitt första bokstavspaket ingår, förutom datorprogram, också laborativt material och överlägg till styrlattor. Dessa finns på CD-skivan och installeras inte på hårddisken tillsammans med programmen. Här följer en beskrivning av innehållet och förslag till användning.

Bilder

På CDn finns 370 fotografiska bilder i bmp- och jpg-format, indelade i olika kategorier, bl.a. aktiviteter, djur, fordon, hus, kläder, kroppen, kökssaker, lek, och mat.

Bilderna kan användas till att skapa laborativt material - memorykort, ord- och bildmatchning etc. Man kan också klistra in bilderna i ett dokument, t.ex. i Skriv och lyssna, och skriva om dem. Alla bilder som förekommer i datorprogrammen i Mitt första bokstavspaket finns med, men också åtskilliga andra.

Den som köpt CDn får använda bil-

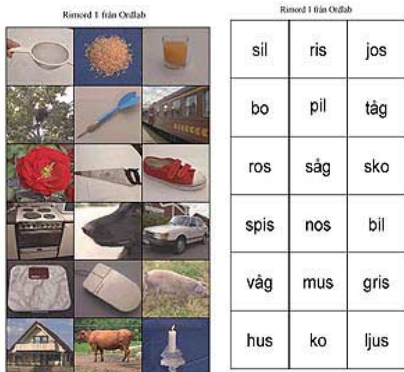
derna fritt för eget bruk och för att skapa material som ska användas i den egna verksamheten, t.ex. i klassen. Utöver detta får bilderna inte kopieras eller spridas.

Bild- och ordkort i pdf-format för utskrift

På CDn finns en del förberett laborativt material som bara behöver skrivas ut och ev klippas isär och lamineras, beroende på hur man vill använda det. Materialet finns i ett antal pdf-filer. För att öppna dem behöver man *Adobe Acrobat Reader*, version 4.0 eller senare. Om man inte redan har Acrobat Reader i sin dator, kan programmet hämtas gratis från Adobes hemsida: www.adobe.com.

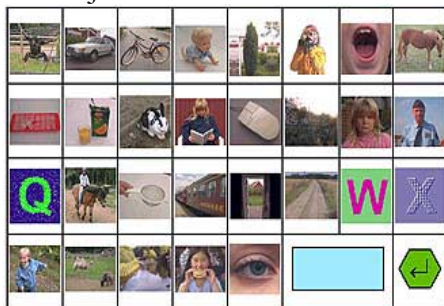
Följande pdf-filer finns på CDn:

- **Rimord.pdf**. Här finns det bilder och ord från Ordlab: "Rim" (36 bilder) och "Börjar på.." (36 bilder).

- **Ordlab.pdf**. Bilder och ord från Ordlab att bilda meningar med (28 bilder). Det är samma bilder som också finns som överlägg för styrplatta.

- **Mfbild.pdf**. Bilder från Mitt första bokstavsprogram, en bild för varje bokstav i alfabetet.

- **Mfgemen.pdf**. Alfabetets små bokstäver.

A	B	C	D	E	F	G	H
I	J	K	L	M	N	O	P
Q	R	S	T	U	V	W	X
Y	Z	Å	Ä	Ö			

- **Mfversal.pdf**. Alfabetets stora bokstäver.

- **Skrivord.pdf**. 58 ord från Skriv och lyssna.

jag	de	är	se	en	apa	bil	mat
du	min	har	ta	ett	ko	cykel	bär
han	din	ser	ha	och	mus	tåg	jos
hon	vår	tar	äta	inte	katt	båt	mjök
den	er	får	äka	på	häst	bok	bröd
det	apan	kan	bära	glad	kanin	låda	ost
vi	hästen	vill	rida	fin	.	?	↩
ni	hunden	ska	filma	sur	↕	↖	☺

Man kan t.ex. klippa isär arket

och använda ordkorten till att sätta ihop små meningar. Man kan sedan skriva meningarna i Skriv och lyssna och höra orden uttalas.

• **Bokstavsbilder.pdf**

Bilder från Mitt första bokstavspaket.

371 fotografiska bilder på 16 sidor. Här finns bilderna från bildarkivet på CDn, monterade i bokstavsordning på 16 sidor, färdiga för utskrift.

Ordlistor till Skriv och lyssna:

- **Ord som talas.doc.** En lista i alfabetsordning av de 345 ord som uttalas av Skriv och lyssna.
- **Ordlistor.doc.** De ord som finns i ordlistorna inne i Skriv och lyssna.
- **Ordkort.doc.** Fem sidor med ord för utskrift.

Överlägg för styrplatta:

En styrplatta är en tryckkänslig platta som används som ersättning för tangentbordet. När man trycker på plattan skickas, med hjälp av ett styrprogram, signaler till datorn, som tolkas som om de kom från tangentbordet. Det kan vara bokstäver, siffror, specialtangenter eller hela ord och meningar.

De överlägg som följer med Mitt första bokstavspaket passar på styrplattor i A3-format, t.ex. Concept Universal, Icon Board och Flexi-board. Det förutsätts att man har ett styrprogram, t.ex. Intercept Winmax eller Flexiladdaren, installerat i sin dator.

I **Mitt första bokstavsprogram** kan man använda överläggen så här: Med **bildöverlägget** kan man matcha bild med bild, eller bild med bokstav.

Med **bokstavsöverläggen** kan man matcha stora bokstäver (versaler)

på skärmen med stora bokstäver på styrplattan, eller små bokstäver (gemener) på skärmen med små bokstäver på styrplattan (hitta lika).

Man kan också matcha stora bokstäver på skärmen med små på styrplattan och vice versa.

Med *ordöverlägget* kan man matcha ord på överlägget med bokstäver eller bilder på skärmen.

I ***Skriv och lyssna*** kan man skriva med bokstäverna från bokstavsöverläggen, skriva med hela ord med hjälp av ordöverlägget och bildöverlägget för Skriv och lyssna.

När man använder överlägg med hela ord måste man ha Skriv och lyssna inställt i *öppet läge*, annars skrivs bara första bokstaven i orden. Överläggen är konstruerade så att styrplattan skickar ordet, mellanslag + Ctrl+H till programmet när man trycker på en ordruta. Om man vill skapa egna överlägg för Skriv och lyssna måste man göra så för att programmet ska kunna spela upp ljudfilerna.

Att använda överläggen

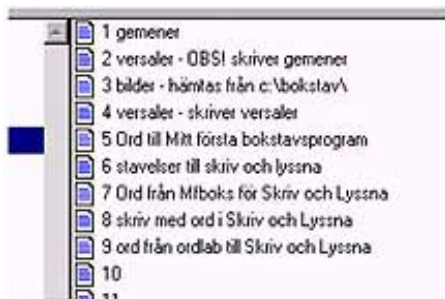
Filer och bilder finns i mappen \Bokstav\ på CDn. För att kunna skriva ut överläggen med tillhörande bilder måste alla bild-

filer finnas i C:\Bokstav\ på hårddisken, eftersom Flexiladdaren och Intercept Winmax letar efter bildfilerna där.

Kopiera hela mappen \Bokstav\ direkt till C:\ på hårddisken. Finns mappen redan, (för att Mitt första bokstavsprogram är installerat dit), kopiera alla filer i mappen \Bokstav\ från CDn dit, eftersom det behövs fler filer än de som följer med mitt första bokstavsprogram.

Flexiboard

I mappen \Bokstav\ finns filen **Set005.ini**. Kopiera filen till en diskett. Öppna sedan Flexiladdaren och följ sedan instruktionerna för Flexiladdaren för att hämta setet från disketten. Set005.ini innehåller 5 överlägg för Mitt första bokstavsprogram och 4 för Skriv och lyssna.

Skriv ut överläggen, ladda Flexiboard och använd sedan överläggen i programmen.

Intercept Winmax

I mappen \Bokstav\ finns det fem överlägg för **Mitt första bokstavsprogram**:

Mfbild.tdo innehåller en bild för varje bokstav i alfabetet.

Mfgemen.tdo innehåller alfabetets små bokstäver.

a	b	c	d	e	f	g	h
i	j	k	l	m	n	o	p
q	r	s	t	u	v	w	x
y	z	å	ä	ö	.		

Mfversge.tdo innehåller alfabetets stora bokstäver.

Mford.tdo visar ett ord för varje bild i programmet.

Dessa fyra överlägg sänder samma sak till programmet - en liten bokstav för varje ruta. Det är det kommando programmet behöver och som motsvaras av en tryckning på tangentbordet. Det innebär att man bara behöver ladda en av dessa filer med överläggstolkaren för Intercept Winmax för att kunna använda alla fyra i matchningsövningarna i Mitt första bokstavsprogram. Man behöver alltså inte ladda en ny fil när man byter överlägg.

Mfversal.tdo innehåller däremot alfabetets stora bokstäver och

skickar också stora bokstäver till programmet. Vill man skriva med stora bokstäver måste man ladda in filen.

Det finns också fyra överlägg för **Skriv och lyssna**:

Mfordsol.tdo innehåller ord från Mitt första bokstavsprogram.

Solord.tdo innehåller ord för Skriv och Lyssna, färgordnade efter ordklass.

jag	de	är	se	en	apa	bil	mat
du	min	har	ta	ett	ko	cykel	bär
han	din	ser	ha	och	mus	tåg	jos
hon	vår	tar	äta	inte	katt	båt	mjök
den	er	får	äka	på	häst	bok	bröd
det	apan	kan	bära	glad	kanin	läda	ost
vi	hästen	vill	rida	fin	.	?	
ni	hunden	ska	filma	sur			

Ordlabsl.tdo innehåller ord och bilder från Ordlab.

Apan	Hunden	biter	riar	en	apa	bröd	lok
							
Eva	Ola	bär	tar	går	ett	bil	hus
							
Grisen	Polisen	kramar	äter	sover	bok	häst	smörgås
							
Hönan	Fåret	läser	rider	gapar	.		
							

Stavelse.tdo innehåller stavelser från ordlab.

Tekniska specifikationer

För att programmen i Mitt första bokstavspaket ska fungera behöver runtimefiler från Toolbook II installeras på hårddisken. Dessa filer tar drygt 4 Mb utrymme. Programmen kan sedan köras direkt från CD-skivan eller installeras på hårddisken. Det tar upp följande utrymme:

Mitt första bokstavsprogram, *Mitt första bokstavsprogram, special* och *Min första bokstavskontakt*: tillsammans 28 Mb, *Ordlab*: 14 Mb och *Skriv och lyssna*: 16 Mb.

Systemkrav: IBM/PC med Pentium-processor eller högre, Windows 95 eller 98, minst 16 Mb internminne. Ljudkort som stöder Windows MCI. Skärminställning 640x480, minst 256 färger. Om skärmen ställs in med högre upplösning fyller inte programmen ut hela skärmen, utan får en ram runt omkring.

Programmen i Mitt första bokstavspaket är skapade av logoped Bitte Rydeman.

Foto: Johan, Bitte och Johanna Rydeman, samt Per Colliander.

Röst: Axel Nordell, Johanna Rydeman och Bitte Rydeman. Programmen är skapade i Toolbook II Instructor 6.5.

Copyright: BITTECH Children's Software 2001.

För vissa delar av programmen tillhör copyrighten Asymetrix/Click2Learn Corporation.

BITTECH Children's Software ,
Tornfalksvägen 25, 302 61 Halmstad,
E-mail: info@bittech.se,
Hemsida: <http://www.bittech.se>

Distribution:

Elevdata i Malmö AB
Grangatan 11, 212 14 Malmö
tel. 040-93 91 50, fax. 040-93 91 25